

SMÅBRUTET GER URBANA DJUP

2020-01-08

Av: Urbio

På vilka sätt kan värdetäta och myllrande stadslandskap ta form? Ett effektivt sätt kan vara att skapa det småbrutna och sätta förgrunden i dialog med det bakomliggande i fonden. När de olika skalnivåerna möts alstras de urbana djupen – vilket bidrar till att göra stadsmiljön mer attraktiv att vistas i.

I Gordon Cullens bok *Townscape* (1961), som är obligatorisk läsning på var arkitektskola, påvisas hur arkitektur kan beskrivas som sekvenser av rumsupplevelser som bildar sammansatta helheter. Att Cullen tar avstamp i italienska bergsbyar för sin tes är ingen tillfällighet. Här finns rumskvaliteter som ofta saknas i moderna stadsdelar. Det handlar om variationer i skala och relationen mellan öppet och slutet. Alla som tappat bort sig i en vindlande bergsby med knickande gatunät vet hur arkitektur i förening med landskap triggat nyfikenhet och upptäckarlust!

Människors rumsliga behov som varelse är något vi som arbetar med stads- och landskapsplanering måste respektera. Attraktiva livsmiljöer är där folk känner sig hemma. Allt för ofta upplevs det som byggs idag tyvärr som alltför storskaligt och öde. Det saknas kanter och vrår som skapar det småbrutna.

Ofta, men långt ifrån alltid, fungerar det knickande eller undulerande linjespelet väl för att alstra dessa kanter och vrår. Fördelarna är att dessa går att tillämpa även i komplexa situationer, vilket samtidigt speglar ett ödmjukt förhållningssätt till platsen eller landskapet. Resultatet blir inte sällan mer informellt och balanserat när inte någon dominant form är påtvingad. På något plan, men här går ofta åsikterna isär, kan dominant former som den raka linjen, cirkeln och fyrkanten sägas representera civilisationens dominans över naturen. Inte minst gäller detta när formerna görs storskaliga.

Foto: Urbio

Med de knickande eller böljande linjerna uppstår skyddade vrår att ty sig till i de introverta lägena, samtidigt som mer aktiva platser som skapar delaktighet tar plats på de mer extroverta ställena. Det småbrutna relaterar till den mänskliga skalan och dirigerar blicken vid rörelse. Här skapas interaktionszoner och kontaktytor, vilket ökar friktionen i rummet och lockar till vistelse snarare än hastigt förbipasserande. Inom landskapsekologin pratar man om begreppet ekotoner, som handlar om överlappningar mellan olika naturtyper, och att livet alltid blir rikare där. Det är intressant att även vi människor dras till dessa myllrande och livfulla miljöer!

Intressant är också hur det småbrutna alstrar djup i stadsbilden. För när element i förgrunden ställs mot objekt på längre håll – ungefär som kulissen på en teater – skapas mångbottnade vyer. De urbana djupen bidrar till att stadsmiljön känns upplevelserik och attraktiv. I många situationer kokar det ned till att våga plantera mer träd i stadsmiljön. För träd och annan vegetation är ett effektivt sätt att skapa förgrunder som samtidigt medlar mellan stadens olika skalnivåer. Ett annat exempel är när townhouse-trädgården står i intressant kontrast till skyskrapan i fonden med skön skalförskjutningar som effekt.

Det knickande eller undulerande linjespelet har en rad logiska fördelar som gestaltungsgrepp för att skapa mer myllrande

stadslandskap. När det kombineras med det småbrutna och mosaikartade skapas ett samspel med fonden som ger förutsättningar för de urbana djupen att träda fram i stadsbilden. Det är när de olika skalnivåerna står i dialog med varandra som stadsmiljön blir extra intressant att vistas i!

Mattias Gustafsson